DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

11. januar 2007 *

I sag C-384/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene) ved afgørelse af 14. oktober 2005, indgået til Domstolen den 24. oktober 2005, i sagen:

Johan Piek

mod

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformand K. Lenaerts (refererende dommer), som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne J.N. Cunha Rodrigues og K. Schiemann,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. september 2006,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— M. Piek, ved advocaten A. van Beek og G. de Jager,

— den nederlandske regering ved H.G. Sevenster, M. de Mol og P. van Ginneken, som befuldmægtigede,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. Tserepa-Lacombe og M. van Heezik, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører mælkekvoteordningen som følge af Rådets forordning (EØF) nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markeds-

ordning for mælk og mejeriprodukter (EFT L 148, s. 13), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 856/84 af 31. marts 1984 (EFT L 90, s. 10), og Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning nr. 804/68 omhandlede afgift (EFT L 90, s. 13), nærmere bestemt fortolkningen af artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84.

2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem M. Piek, mælkeproducent, som i 1979 i henhold til Rådets forordning (EØF) nr. 1078/77 af 17. maj 1977 om indførelse af en præmieordning for ikke-markedsføring af mælk og mejeriprodukter og for omstilling af malkekvægsbesætninger (EFT L 131, s. 1) indgik en aftale om ikke-markedsføring af mælk i en minimumsperiode på fire år med udviklings- og saneringsfonden for landbrug (Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds vor de Landbouw, herefter en »SLOM-aftale«), i Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (herefter »ministeriet for landbrug, naturforvaltning og fiskeri«), vedrørende et afslag på en særlig referencemængde i henhold til artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i forordning nr. 857/84.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 Den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter blev indført ved forordning nr. 804/68.

4 Med henblik på at bekæmpe det strukturelle overskud blev der ved forordning nr. 1078/77 indført en ordning med præmier til de landmænd, som undlader at

bringe mælk og mejeriprodukter i handelen (ikke-markedsføringspræmie), eller som omstiller deres mælkekvægsbedrift til kødproduktion (omlægningspræmie). Ikke-markedsføringspræmien ydes efter ansøgning til enhver producent, som i en periode på mindst fire år forpligter sig til, at hverken mælk eller mejeriprodukter, der stammer fra den pågældendes bedrift, afstås mod vederlag eller vederlagsfrit.

5 Der blev ved forordning nr. 856/84 indføjet en artikel 5c i forordning nr. 804/68, med en tillægsafgiftsordning på indsamling af mælk, hvis artikel 1 har følgende ordlyd:

»[...]

Afgiftsordningen gennemføres i hver region på medlemsstaternes område efter en af følgende formler:

Formel A

— Enhver mælkeproducent skal erlægge en afgift for de mængder mælk og/eller mælkeækvivalenter, som han har leveret til en opkøber, og som i det pågældende mejeriår overstiger en referencemængde, som nærmere skal fastsættes.

[...]«

6 Gennemførelsesbestemmelserne til forordning nr. 804/68, som ændret ved forordning nr. 856/84, er fastsat i forordning nr. 857/84.

7 Ifølge artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 857/84 fastsættes referencemængden eller mælkeækvivalenten på grundlag af den mængde mælk, som producenten leverede i kalenderåret 1981. Efter samme artikels stk. 2 kan medlemsstaterne dog bestemme, at 1982 eller 1983 skal være referenceår. I Nederlandene blev 1983 valgt som referenceår.

8 Artikel 3 i forordning nr. 857/84 har følgende ordlyd:

»Ved fastsættelsen af de i artikel 2 omhandlede referencemængder og i forbindelse med anvendelsen af formel A og B tages der på følgende betingelser hensyn til visse særlige forhold:

1) De producenter, der har forpligtet sig til at gennemføre en udviklingsplan for mælkeproduktionen i henhold til direktiv 72/159/EØF, der er indgivet inden den 1. marts 1984, kan efter medlemsstatens afgørelse opnå

— en særlig referencemængde, hvor der tages hensyn til den mængde mælk og mejeriprodukter, der er fastsat i udviklingsplanen, hvis planen er under udførelse

— en særlig referencemængde, hvor der tages hensyn til de mængder mælk og mejeriprodukter, de har leveret i det år, hvor planen blev afsluttet, hvis planen er gennemført efter den 1. januar 1981.

Der kan endvidere tages hensyn til investeringer, der er foretaget uden udviklingsplan, hvis medlemsstaten råder over tilstrækkelige oplysninger derom.

[...]«

9 Rådets forordning (EØF) nr. 764/89 af 20. marts 1989 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 84, s. 2) tilføjede til sidstnævnte forordning bl.a. artikel 3a, i henhold til hvilken bestemmelse særlige referencemængder kan tildeles de producenter, som på grund af den forpligtelse, der er indgået i henhold til forordning nr. 1078/77 (en forpligtelse, der i Nederlandene svarer til en »SLOM«-aftale), og som udløb henholdsvis efter den 31. december 1983 eller den 30. september 1983, ikke havde kunnet opnå en referencemængde i medfør af artikel 2 i forordning nr. 857/84. Tildelingen af en sådan særlig referencemængde forudsatte, at betingelserne i forordning nr. 764/89 var opfyldt.

10 Det fremgår af artikel 5 i forordning nr. 857/84, at de supplerende referencemængder, der bl.a. er omfattet af artikel 3 i samme forordning, kun kan ydes inden for grænserne af garantimængden for hver medlemsstat. Disse mængder skal hentes fra den nationale reserve. Den nationale reserve består af de referencemængder, som ikke er blevet tildelt producenterne, og de referencemængder, der er frigjort, bl.a. som følge af producenternes opgivelse af deres virksomhed.

De nederlandske bestemmelser

11 De relevante nederlandske bestemmelser er indeholdt i ministeriel bekendtgørelse om tillægsafgift (Beschikking Superheffing) af 18. april 1984, som trådte i kraft den 1. april 1984.

12 Ifølge artikel 2 i bekendtgørelsen af 18. april 1984 skal producenten betale en tillægsafgift i tilfælde af en overskridelse af den referencemængde, som han har fået tildelt.

13 Hovedreglen vedrørende tildeling af referencemængder er fastsat i artikel 5 i bekendtgørelsen af 18. april 1984, som i den version, der gjaldt på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, dvs. den, som følger af ministeriel bekendtgørelse om ændring af ministeriel bekendtgørelse om tillægsafgift (mælk) [Wijziging Beschikking Superheffing (melk)] af 28. marts 1985, bestemte, at afgiften ikke skulle betales for den mængde, som blev tildelt i 1983, nedsat med 8,65%.

14 Artikel 3 i forordning nr. 857/84 blev gennemført ved artikel 11 i bekendtgørelsen af 18. april 1984, som indeholder bestemmelserne om tildeling af særlige referencemængder. Denne bestemmelse havde i den version, som fandt anvendelse på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, følgende ordlyd:

»1. Den, der efter den 1. september 1981, men før den 1. marts 1984, har påtaget sig investeringsforpligtelser, kan i henhold til denne artikel gøre krav på en særlig mængde, der afviger fra den mængde, der er nævnt i artikel 5, stk. 1, henholdsvis artikel 5, stk. 2. Et sådant krav kan ligeledes fremsættes, såfremt en anden materielt berettiget har påtaget sig disse forpligtelser på det pågældende grundlag.

2. Ved investeringsforpligtelser som omhandlet i stk. 1 forstås forpligtelser til investeringer eller forpligtelser inden for rammerne af bekendtgørelsen om landbrug med udviklingsmuligheder (Besluit landbouwbedrijven met ontwikkelmogelijkheden) (Stcrt. 1974, 83 og 89) vedrørende gennemførelse af en godkendt udviklingsplan:

a) enten for et beløb på mindst 50 000 [NLG] til erstatning af eller udvidelse af eksisterende båse til et samlet antal af højst 60 båse med mere end 20%, men ikke med mindre end fem båse

b) eller for et beløb på mindst 100 000 [NLG] til erstatning af eller udvidelse af eksisterende båse af et samlet antal på mere end 60 båse med mere end 25%.

Ved »investeringsforpligtelser« forstås også forpligtelser, som er påtaget for et beløb på mindst 90% af det under litra a), henholdsvis litra b), nævnte beløb, såfremt det kan godtgøres, at der er udført eget arbejde for en værdi af mindst forskellen mellem det under litra a), henholdsvis litra b), nævnte beløb og det beløb, for hvilke der er påtaget forpligtelser.

3. Ved båse nævnt i stk. 2 forstås båse indrettet til malke- eller avlskøer, herunder udstyr, som står i direkte forbindelse dermed, som først faktisk er taget i brug efter den 1. januar 1982.

4. Den særlige mængde nævnt i stk. 1 svarer til den mængde, som er ydet i den virksomhed, hvor investeringerne er foretaget, i løbet af en leveringsperiode på 52 uger, som i praksis svarer til kalenderåret, og som ligger forud for påtagelsen af forpligtelserne i stk. 1, dvs. en mængde, hvortil skal føjes det antal kilogram, for hvilke retten er anerkendt, og som beregnes på grundlag af følgende formel: Det samlede antal supplerende båse eller nye båse fratrækkes antallet af malke- eller avlskøer, der er til rådighed i virksomheden i det år, som ligger forud for påtagelsen af forpligtelserne, når dette antal er større end antallet af ledige båse inden udvidelsen, derefter trækkes 20% fra denne udvidelse, som derefter ganges med 5 500, hvorefter det hele fratækkes 8,65%, eftersom:

a) Når den faktiske ibrugtagning som omhandlet i stk. 3 har fundet sted i 1983, tages der med forbehold af artikel 5, stk. 1 og 2, hensyn til to tredjedele af den mængde, der er beregnet efter ovennævnte formel.

b) Når den faktiske ibrugtagning som omhandlet i stk. 3 har fundet sted inden den 1. april 1985, tages der med forbehold af artikel 5, stk. 1 og 2, hensyn til halvdelen af denne mængde.

c) Når den faktiske ibrugtagning som omhandlet i stk. 3 har fundet sted efter den 31. marts 1985, men inden den 1. januar 1986, finder alene artikel 5, stk. 1 og 2, anvendelse.

Når den faktiske ibrugtagning som omhandlet i stk. 3 har fundet sted efter 1985, kan der ikke opnås nogen særlig mængde på grundlag af bestemmelserne i denne artikel.

For de producenter, som ikke i løbet af året forud for påtagelsen af forpligtelserne har foretaget direkte salg eller levering, beregnes formelen ved at anvende 10% i stedet for 20%.

[...]«

15 Bekendtgørelse om tillægsafgift for deltagere i en slagte- eller omstillingsordning for dyr bestemt til mælkeproduktion (Beschikking Superheffing SLOM-deelnemers) af 16. maj 1989 vedrørte de mælkeproducenter, som ikke kunne levere mælk i 1983 på grund af en forpligtelse i henhold til en »SLOM-aftale«. Disse regler gjorde det muligt for producenterne at opnå en særlig referencemængde.

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 M. Piek, som er mælkeproducent, indgik i 1979 en såkaldt SLOM-aftale med Udviklings- og Saneringsfonden for Landbrug, hvorved han forpligtede sig til fra den 11. marts 1980 til den 10. marts 1984 ikke at levere mælk eller mejeriprodukter. Piek gik derefter over til at opdrætte kødkvæg i stedet for malkekvæg.

17 Som led i en udskiftning kunne M. Piek få rådighed over 36 ha jord, der grænsede op til hans bedriftsbygninger, og som ville blive tildelt ham, såfremt han (igen) ville holde malkekvæg herpå.

18 Den hertil nødvendige ændring i arealanvendelsesplanen var betinget af, at M. Piek før den 1. juli 1981 ansøgte om byggetilladelse til opførelse af en malkekvægsstald, og at byggeriet blev påbegyndt i 1981. M. Piek underskrev den 11. juni 1981 tre kontrakter med virksomheder med henblik på fundamentering og bygning og indretning af en malkekvægstald. Stalden var færdig i 1983.

19 M. Piek indgav den 27. juni 1984 i henhold til artikel 11 i bekendtgørelsen af 18. april 1984 den ansøgning, som har givet anledning til den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.

20 Ansøgningen blev afslået ved afgørelse af 12. oktober 1984 med henvisning til, at investeringsforpligtelserne vedrørende opdræt af malkekvæg var blevet påtaget inden den 1. september 1981. Det krævedes imidlertid i henhold til artikel 11, stk. 1, i bekendtgørelsen af 18. april 1984, at disse investeringsforpligtelser var påtaget mellem den 1. september 1981 og den 1. marts 1984.

21 M. Piek indgav en klage over denne afgørelse til Minister van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij (ministeriet for landbrugs-, miljø- og fiskeriforvaltning). Klagen blev afvist ved afgørelse af 12. juni 1985, hvorved afgørelsen af 12. oktober 1984 blev stadfæstet.

22 M. Piek anlagde derefter sag ved forskellige nederlandske domstole. Han iværksatte først appel ved Hoge Raad der Nederlanden af en dom afsagt af Gerechtshof te 's-Gravenhage den 18. maj 2000, som Hoge Raad der Nederlanden ophævede ved dom af 24. maj 2002. Da sagen derefter var blevet henvist til Gerechtshof te Amsterdam, iværksatte sagsøgeren appel ved Hoge Raad der Nederlanden af dommen afsagt af Gerechtshof te Amsterdam.

23 Den forelæggende ret har også præciseret, at sagsøgeren i hovedsagen på grund af den »SLOM-aftale«, som han havde indgået, ikke hverken leverede mælk eller mælkeprodukter i 1983, som i Nederlandene var blevet valgt som referenceår. Det var heller ikke muligt at opnå en særlig referencemængde på grundlag af bekendtgørelsen af 16. maj 1989.

24 Af disse grunde har Hoge Raad der Nederlanden udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84 til hinder for en national ordning, der er fastsat til gennemførelse af denne bestemmelse, og som er udformet således, at producenter, der har påtaget sig investeringsforpligtelser, uanset om det er sket som led i en udviklingsplan eller ikke, kun kan opnå en særlig referencemængde, såfremt de har påtaget sig disse investeringsforpligtelser mellem den 1. september 1981 og den 1. marts 1984?

2) Såfremt spørgsmål 1 ikke kan besvares generelt: På grundlag af hvilke kriterier skal det afgøres, hvorvidt den i spørgsmål 1 nævnte tidsmæssige begrænsning er forenelig med forordning nr. 857/84?«

Om de præjudicielle spørgsmål

25 Med disse to spørgsmål, som skal behandles under ét, har den nationale ret rejst tvivl om en medlemsstats beføjelse til ved en national bestemmelse til gennemførelse af artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84 at begrænse den gruppe af mælkeproducenter, der er berettiget til at få tildelt en særlig referencemængde, til dem, som har påtaget sig investeringsforpligtelser mellem den 1. september 1981 og den 1. marts 1984, uanset om dette er sket som led i en udviklingsplan eller ikke, og dermed udelukke de mælkeproducenter, som havde indgået sådanne forpligtelser inden den 1. september 1981.

26 Indledningsvis bemærkes, at forordning nr. 856/84 indførte en tillægsafgift, som opkræves for de leverede mængder mælk, som overstiger en referencemængde, der fastsættes for hver medlemsstat.

27 Som anført ovenfor i denne doms præmis 7, har Kongeriget Nederlandene ved at gøre brug af muligheden angivet i forordningens artikel 2, stk. 2, bestemt, at referencemængden i Nederlandene svarer til de mængder mælk eller mælkeækvivalenter, som blev leveret eller købt i kalenderåret 1983.

28 Undtagelser til disse regler, der fastsætter en mulighed for producenter til under visse særlige forhold og betingelser at opnå en særlig referencemængde, indeholdes bl.a. i artikel 3 i forordning nr. 857/84.

Den skønsmæssige beføjelse inden for rammerne af artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84

29 Det bemærkes for så vidt angår undtagelserne opregnet i artikel 3, nr. 1, første afsnit, i forordning nr. 857/84, at Domstolen har anerkendt, at medlemsstaterne kan udøve et skøn, dels ved afgørelsen af, om de i bestemmelsen nævnte producenter skal tildeles særlige referencemængder (dom af 15.2.1996, sag C-63/93, Duff m.fl., Sml. I, s. 569, præmis 11), dels i givet fald ved fastsættelsen af disse tildelingers størrelse med henblik på at tage hensyn til en udviklingsplan under udførelse (dom af 11.7.1989, forenede sager 196/88-198/88, Cornée m.fl., Sml. s. 2309, præmis 13), eller en udviklingsplanen gennemført efter den 1. januar 1981 (dom af 12.7.1990, sag C-16/89, Spronk, Sml. I, s. 3185, præmis 11 og 12).

30 Til forskel fra sagsøgerne i de nævnte sager foretog M. Piek sine investeringer uden for en udviklingsplan, som omhandlet i artikel 3, nr. 1, første afsnit, i forordning nr. 857/84.

31 Som anført af Kommissionen, må det imidlertid erkendes, at medlemsstaterne har nøjagtig den samme skønsmæssige beføjelse i det tilfælde, som er omfattet af artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i forordning nr. 857/84. M. Piek har i øvrigt ikke bestridt, at der som sådan foreligger en skønsmæssig beføjelse, men at denne beføjelse gør det muligt for medlemsstaten at begrænse tildelingen af en særlig referencemængde til de mælkeproducenter, som har påtaget sig forpligtelser efter den 1. september 1981, og dermed begrænse den gruppe af producenter, som er berettiget til at få tildelt en sådan mængde.

Grænserne for den skønsmæssige beføjelse udøvet i henhold til artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84

32 Når en medlemsstat vælger at gøre brug af dens mulighed for at tildele særlige referencemængder i henhold til artikel 3, nr. 1, første afsnit, er medlemsstatens skøn begrænset af krav, som følger af den pågældende bestemmelses ordlyd og af det formål, den forfølger, og af forbuddet mod forskelsbehandling (jf. Spronk-dommen, præmis 13 og 17).

33 Selv om disse krav er fastsat inden for rammerne af den beføjelse, som tillægges medlemsstaterne for at fastsætte niveauet for individuelle referencemængder til fordel for forskellige producenter, som har forpligtet sig til at gennemføre en udviklingsplan, i det pågældende tilfælde i Spronk-dommen, må det antages, at det drejer sig om krav, som ligeledes finder anvendelse på betingelser fastsat af en medlemsstat med henblik på tildeling af særlige referencemængder i tilfælde af investeringer, som er foretaget uden for en udviklingsplan, i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i forordning nr. 857/84.

34 Det fremgår desuden af fast retspraksis, at når medlemsstaterne vedtager foranstaltninger til gennemførelse af en fællesskabsretlig bestemmelse, er de nationale myndigheder ved udøvelsen af deres skønsbeføjelse forpligtet til at iagttage de almindelige principper i fællesskabsretten, herunder proportionalitetsprincippet (jf. bl.a. dom af 20.6.2002, sag C-313/99, Mulligan m.fl., Sml. I, s. 5719, præmis 35 og 36, af 25.3.2004, forenede sager C-231/00, C-303/00 og C-451/00, Cooperativa Lattepiú m.fl., Sml. I, s. 2869, præmis 57, og af 14.9.2006, sag C-496/04, Slob, Sml. I, s. 8257, præmis 41).

35 Domstolen skal på baggrund af disse principper vurdere, om den pågældende medlemsstat har gjort brug af sin skønsmæssige beføjelse i overensstemmelse med fællesskabsretten ved at bestemme, at alene de producenter, som har påtaget sig investeringsforpligtelser mellem den 1. september 1981 og den 1. marts 1984, er berettiget til at få tildelt en særlig referencemængde, og med undtagelse af de producenter, som har indgået sådanne forpligtelser inden den 1. september 1981.

36 For så vidt angår ordlyden af artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84 bør det fastslås, at denne bestemmelse med hensyn til investeringsforpligtelser, der vedrører de forpligtelser, som er påtaget med en udviklingsplan, som omhandlet i første afsnit, fastsætter en skæringsdato, idet det heri bestemmes, at det kun er de producenter, som har påtaget sig en sådan plan, der er indgivet »inden den 1. marts 1984«, der eventuelt kan få tildelt en særlig referencemængde. Bestemmelsen fastsætter derimod ikke en dato, fra hvilken investeringsforpligtelserne skal tages i betragtning med henblik på en sådan tildeling.

37 Datoen den 1. januar 1981, som er nævnt i artikel 3, nr. 1, første afsnit, i forordning nr. 857/84, indgår i en sondring, der ved denne bestemmelse — i forhold til fastsættelsen af beløbet for den særlige referencemængde, som kan tildeles — foretages mellem planer »under udførelse« (første led) og planer udført efter denne dato (andet led). Som understreget af Kommissionen, kan der ikke med angivelsen af denne dato drages nogen afgørende konklusion med hensyn til afgrænsningen af de investeringsforpligtelser, der kan tages i betragtning ved tildelingen af en særlig referencemængde.

38 Endvidere svarer henvisningen til datoen den 1. januar 1981 i artikel 3, nr. 1, første afsnit, i forordning nr. 857/84 til, at forordningens artikel 2, stk. 1, principielt fastsætter 1981 som referenceår. Kongeriget Nederlandene har imidlertid gjort brug

af muligheden i henhold til nævnte artikels stk. 2, for at vælge 1983 som referenceår. Der er derfor ikke grund til at overføre den 1. januar 1981 i forbindelse med en investeringsforpligtelse påtaget uden en investeringsplan som omhandlet i artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i forordning nr. 857/84.

39 Det følger heraf, at ordlyden af artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84, i modsætning til det af M. Piek anførte, ikke indeholder elementer, som kan hindre en medlemsstat i at begrænse den gruppe af producenter, som er berettiget til at få tildelt en særlig referencemængde, til producenter, som har påtaget sig investeringsforpligtelser efter den 1. september 1981.

40 Formålet med artikel 3, nr. 1, i forordning nr. 857/84 er, at medlemsstaterne skal kunne tilpasse referencemængderne for at tage hensyn til visse producenters særlige situation (jf. dommen i sagen Duff m.fl., præmis 13). Dette mål skal imidlertid, hvilket også fremgår af forordningens artikel 5, forfølges inden for grænserne af den reserve, som den pågældende medlemsstat har oprettet inden for sin garantimængde.

41 Det følger derfor af artikel 3, nr. 1, sammenholdt med artikel 5, i forordning nr. 857/84, at selv om fællesskabslovgiver besluttede at give medlemsstaterne mulighed for at lade en producent, som har påtaget sig investeringsforpligtelser, høste frugterne af sine investeringer (jf. i denne retning dommen i sagen Cornée m. fl., præmis 12, og Spronk-dommen, præmis 15), kan medlemsstatens mulighed for

med henblik herpå at tildele særlige referencemængder kun udøves inden for grænserne af garantimængden, og disse mængder skal bæres af reserven. I modsætning til det af M. Piek anførte kan et sådant krav begrunde en tidsmæssig begrænsning af de investeringsforpligtelser, som herved kan tages i betragtning.

42 Selv om det i den foreliggende sag — som hævdet af M. Piek i retsmødet — antages, at udtømningen af den nationale reserve ikke kan bevises for den forelæggende ret, som det påhviler at undersøge dette spørgsmål, er en tidsmæssig begrænsning som den i hovedsagen foreliggende ikke desto mindre nødvendigt, når medlemsstaten, der i den forbindelse har et skøn, med rette kan støtte sig på en reel risiko for udtømning af den nationale reserve. Det skal dog herved understreges, at alle referencemængderne i Nederlandene er faldet med 8,65% i tidsrummet (jf. denne doms præmis 13 og 14).

43 Denne tidsmæssige begrænsning kan i øvrigt ikke anses for at være uforholdsmæssig i forhold til denne risiko for udtømning. Med hensyn til en afvejning af de ulemper, som mælkeproducenter i M. Pieks situation befinder sig i, og den pågældende medlemsstats forpligtelse til at overholde kravene i artikel 5 i forordning nr. 857/84 bemærkes, at den tidsmæssige begrænsning af de investeringsforpligtelser, der skal tages hensyn til ved tildelingen af en særlig referencemængde, til dem, som blev påtaget efter den 1. september 1981, bygger på den tankegang, at enhver producent, som havde påtaget sig sådanne forpligtelser inden dette tidspunkt, i det mindste havde 16 måneder til at overholde disse inden den 1. januar 1983, dvs. begyndelsen af det af de nederlandske myndigheder valgte referenceår. Denne frist bør imidlertid anses for tilstrækkelig lang til at gøre det muligt for en sådan producent i

referenceåret 1983 at fremstille de supplerende mængder mælk, som følger af investeringsforpligtelser i nye båse til malke- eller avlskøer.

44 M. Piek har i øvrigt ikke anført argumenter, som kan rejse tvivl om den omstændighed, at det som hovedregel er muligt at nå dette mål inden for en sådan frist.

45 Det følger også heraf, at de producenter, som har påtaget sig investeringsforpligtelser inden den 1. september 1981, ikke bliver forskelsbehandlet i forhold til dem, som har påtaget sig sådanne forpligtelser efter dette tidspunkt. De førstnævnte er nemlig modsat de sidstnævnte i princippet selv i stand til — uden at det er nødvendigt at udnytte en undtagelsesforanstaltning for tildeling af en særlig referencemængde i henhold til artikel 3 i forordning nr. 857/84 — at opnå en referencemængde som omhandlet i forordningens artikel 2, der afspejler forøgelsen af den produktion, som følger af tidligere indrømmede investeringer.

46 Som understreget af den nederlandske regering, skal det tilføjes, at en hensyntagen til investeringsforpligtelser, som er påtaget inden den 1. september 1981, kunne have indebåret en risiko for uberettiget anvendelse af bestemmelserne om mælkekvoter. Denne hensyntagen ville nemlig have gjort det muligt for producenter at gøre krav på tidligere påtagne investeringsforpligtelser før denne dato, med henblik på at opnå særlige referencemængder med det formål ikke at producere eller forhandle mælk, men at drage rent økonomiske fordele af disse referencemængders markedsværdi (jf. i denne retning dom af 22.10.1991, sag C-44/89, von Deetzen, Sml. I, s. 5119, præmis 24, og af 20.6.2002, sag C-401/99, Thomsen, Sml. I, s. 5775, præmis 39 og 45).

47 Det følger af det anførte, at de af Hoge Raad der Nederlanden forelagte spørgsmål må besvares med, at artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i forordning nr. 857/84 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for nationale retsforskrifter som de i hovedsagen foreliggende, som begrænser den gruppe af mælkeproducenter, der kan få tildelt en særlig referencemængde, til dem, som efter den 1. september 1981, men inden den 1. marts 1984, har påtaget sig investeringsforpligtelser.

Sagens omkostninger

48 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Fjerde Afdeling):

Artikel 3, nr. 1, andet afsnit, i Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter omhandlede afgift skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for nationale retsforskrifter som de i hovedsagen foreliggende, som begrænser den gruppe af mælkeproducenter, der kan få tildelt en særlig referencemængde, til dem, som efter den 1. september 1981, men inden den 1. marts 1984, har påtaget sig investeringsforpligtelser.

Underskrifter